

УДК 070(477.8)161.1:2

ХРИСТИЯНСЬКІ ОРІЄНТИРИ У СУЧАСНІЙ ДИТЯЧІЙ ЖУРНАЛЬНІЙ ПЕРІОДИЦІ

Лешко У.О.

Актуальність. Християнські засади упродовж століть були й залишаються основою цивілізації, культури і, безперечно, виховання. Церква завжди була одним із центрів комунікації. Донести до кожної людини слово Божої істини, сприяти тому, щоб ця істина стала глибоким переконанням, справжнім дороговказом у житті, – важливе завдання Церкви. Без звернення до Бога, без духовної енергії, котра пов'язує людську душу з Господом, не може бути істинної культури, відповідно – і виховання. Зв'язок тут двосторонній: культура й виховання тісно пов'язані з релігією; духовність культури й виховання, на думку багатьох відомих богословів, перебуває в безпосередній залежності від ступеня їхньої релігійності.

Постановка проблеми. Релігія як своєрідний засіб людського спілкування є оригінальною комунікативною системою, а християнська журналістика, власне, це “різновид духовно-практичної діяльності, що формує у масовій свідомості оцінку актуальних і повсякденних подій з християнської точки зору” [1, с. 70]. Розгляд функціонування релігійно орієнтованих дитячих журналів становить значний інтерес у плані їхнього смислового, етичного й естетичного наповнення.

Сьогодні в Україні існує широкий спектр дитячих періодичних видань (пізнавальні, пізнавально-розважальні, ігрові). На особливу ж увагу заслуговують дитячі журнали, що навертають своїх маленьких та юних читачів на шлях християнської істини. Докладнішого аналізу потребує такий, без сумніву, вартісний різновид дитячої періодики, як парафіяльні журнали. Так, Святоуспенська Унівська Лавра монахів студитського уставу УГКЦ видає “Зерняк”, за благословінням Єпископа Полтавського і Кременчуцького виходить “Незабудка”, за благословінням Митрополита Дніпропетровського та Павлоградського – “Богдан”; Донецька єпархія Української Православної Церкви Московського Патріархату видає “Шишкин лес”.

Звертаючись до журнальних текстів, можна говорити про наявність специфічного дискурсу, притаманного саме цьому виду періодики. Важливою складовою цього дискурсу є його релігійна частина. Це, перш за все, тексти, у складі яких домінують слова *Бог, віра, душа, людські чесноти, молитва*. Практично всі дитячі журнали правильно визначають комунікативну мету і витворюють чітку концепцію адресата тексту (адже ідеться про дитячу аудиторію 4-12 років), яка передбачає врахування ступеня підготовленості до сприйняття текстів, реакцій як вербальних, так і невербальних (у дитячому середовищі це легко можуть бути і сльози, і крик, і сміх).

Серед розмаїття релігійних текстів у першу чергу виділяються тексти, пов'язані зі Святим Писанням. Ці тексти мають чимало різновидів: передусім це тлумачення Євангелій, що оповідають про земне життя Спасителя, численні притчі. Чи не найбільш

дієвою, виразною й привабливою є постійна рубрика “Сторінками Святого Письма” у журналі “Зернятко”. Особливо виразний ілюстративний ряд, максимально адаптований саме для дитячого сприйняття (“Оздоровлення сліпого”, “Оздоровлення розслабленого”, “Даніїл у ямі з левами”, “Покликання Самуїла”).

Важливим жанром релігійного дискурсу є своєрідна проповідь, з якою творці журналу звертаються до маленьких читачів. Значення проповіді взагалі важко переоцінити: у релігії “проповідь так само органічна, як молитва. Це фундаментальний первісний жанр релігійної комунікації. З початком проповіді вчення починає жити у свідомості певної спільноти людей” [3, с. 205]. Проповіді у дитячих журналах найчастіше пов’язані з певним християнським святом і містять елементи Святого Письма. Так, у журналі “Зернятко” це переважно тексти, які супроводжуються прекрасними зразками християнської іконографії (“Зіслання Святого Духа” – “Зернятко”, 2004, № 5; “Воздвиження Чесного і Животворящого Хреста” – “Зернятко”, 2004, № 7). “Богдан” такого роду тексти вміщує у постійній рубриці “Любимые праздники”, де з інформацією Євангельського характеру поєднуються відомості про народні прикмети, обряди тощо. Журнал «Незабудка» має прекрасну рубрику «Радуйся, Невесто Невенчанная», де подаються матеріали про найвідоміші чудотворні ікони Божої Матері. Розповідь про один з таких образів (2005, № 9-11) супроводжується урочистим, справді Біблійним зачином: *«Сколько утешительного заключено в одном уже имени этой иконы – будящем, укрепляющем веру людей в Богоматерь как в дивную Заступницу, которая спешит всюду, где слышится стон страдания людского, утирает слезы плачущих и в самом горе даст минуты отрады и радости небесной. Радуйся же вечно Ты, Небесная скорбящих Радость!»*

Своєрідним різновидом жанру проповіді можна назвати і повчання, які органічно поєднують релігійне начало з вкрай необхідним тут педагогічним. Такі тексти у рубриці «Воскресная школа» є в журналі «Богдан». Ідеться в них про церковні догмати, канони, таїнства. От як розповідає, зокрема, про Ангела Охоронця журнал «Богдан»: *«А знаете ли вы, дорогие дети, что у каждого из вас, кто крещен в Церкви, есть свой собственный Ангел Хранитель? Каждому человеку при Крещении Бог дает Ангела Хранителя, который охраняет человека от опасности, защищает от всяких болезней и невзгод. Он учит нас добру и любви к Богу. Со своим Ангелом Хранителем человек тоже может, как и с Богом, разговаривать, молиться ему. Хотите выучить коротенькую молитву Ангелу Хранителю? Ангеле Божий, хранителю мой, моли Бога обо мне»* (Богдан, 2004, № 4).

Автори журналів добре усвідомлюють значення такого жанру богослужбових текстів, яким є молитва. Здавна ведеться: і в радощах, і в горі віруюча людина звертається до Бога з молитвою. Молитовний стан – це особливе таїнство, адже молитва – це бесіда, розмова з Творцем. Особливо щирим, проникливим цей стан буває в дитинстві, коли ще не замулені душа й совість, коли чистими є помисли, високими устремління. Особливо проникливими є молитовні навернення юних читачів у журналі “Зернятко”. Яке маленьке серденько залишиться байдужим перед таким: *“Батько і мати – два сонця гарячих. Вони – найближчі і найрідніші люди – обдаровують нас своєю ласкою, любов’ю і турботою... Але і батькам дуже потрібна наша допомога... Хтось скаже: “Як ми, маленькі, можемо допомогти нашим дорослим і розумним батькам?”* Бесіда авторів з дитиною не просто щира й довірлива, а така, що стимулює і

розумову, і душевну роботу, спонукає саму дитину до прийняття вірного рішення та його реалізації. Варто простежити, як поступово, ідучи від простого до складного, окреслюють мудрі наставники етапи дорослішання маленької людини. Продовжується діалог-спонук: *“... Ну, хіба що прибрати в хаті, помити посуд, виполоти грядку – це напевно буде для них допомогою. А чи достатньо цього? Давайте подумаємо... Ти можеш допомогти їм своєю молитвою. Вони обов’язково це відчують. Молитва за батьків є дуже важлива. Щоденно дякуймо за них Богові, просімо, щоби Він благословив наших рідних, охоронив їх від усього злого. Щоб дарував їм щастя і здоров’я на довгі роки.”* (Зернятко. 2004, № 5).

Досить часто дитячі парафіяльні журнали подають інформаційно наскнені, художньо виразні житійні оповідання, що знайомлять маленьких читачів зі справжніми подвижниками Віри. Ще і ще раз робляться акценти на християнських чеснотах, звелічуються висоти людського духу. Типовими є, наприклад, публікації у “Зернятку” – “Святий Юрій Побідоносець”, “Три птахи для Ірини” (про святу великомученицю Ірину). Оповіді такого роду завжди супроводжуються або прекрасними зразками української іконографії, або жанровими малюнками (які теж враховують іконографічні закони) для унаочнення та доповнення текстової інформації.

Найорганічнішим для дітей є казкове мислення, тож саме казка дає найширші можливості для використання її в освітніх та виховних цілях. “Казка... – означає В. Сухомлинський, – ...справляє величезний вплив на формування внутрішнього світу дитини, сприяє розвитку моральних та естетичних почуттів, виховує любов до природи, рідної землі, свого народу, його духовних надбань. Завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, але й серцем” [4, с. 177]. На сторінках журналів переважають літературні казки, котрі позначені особливим сюжетним різноманіттям, “виразністю і простотою мови, не обтяженістю описами та характеристиками” [2, с. 279]. Автори казок звертаються як до традиційних героїв з тваринного світу, називаючи їх звичними іменами (Лисичка, Мишко, Зайчик), так і наділяючи їх іменами, що мають більш сучасні форми (Енот Енотович, мышка Шуля, кот Коксик – «Шишкін лес», 2006, № 6). Поряд з цим зустрічаємо чимало героїв, узятих з широкого навколишнього, предметного світу. Але хто б не були ці герої, автори текстів мудро й розумно виводять маленького читача на одвічні, перш за все християнські, істини. Ось журнал «Шишкін лес» (2006, № 6) публікує «Цветную сказку», герої якої – різнокольорові олівчики, веселі, смішні, розумні, недолугі... Але найголовніше – фінал: *«Люди чем-то похожи на эти карандаши... Мы с вами все такие разные, непохожие друг на друга, но у каждого из нас есть свое особое предназначение, у всякого есть свой талант. Только он не всегда и не всем виден. Но не стоит унывать, ведь каждый из нас получил свой дар от Бога. А кому-то, может быть, Господь даровал самый главный талант, не внешний, видимый всем, а внутренний. Самый главный талант – это доброе сердце, спешащее всем на помощь. И нет на свете ничего дороже доброты и любви».*

Висновки. Сучасна дитяча християнська періодика активно виявляє себе на трьох важливих рівнях: пізнавальному (сприяє засвоєнню необхідних понять, переконань); емоційному (вчить співпереживати, моделювати, “приміряти ситуації на себе”); спонукальному (орієнтує на підтримку, допомогу, сприяння, захист, виховує чуйність). Реалізація цієї діяльності відбувається перш за все за допомогою роз’яснюючих комунікативних стратегій. Є всі підстави стверджувати, що діяльність сучасних

християнських журналів – зразок справжнього просвітительського служіння. Розглянуті журнали є органами окремих парафій, але цілком заслуговують надання їм статусу всеукраїнських, загальнодержавних.

Список літератури

1. Бакина О. В. К проблеме кодификации норм деятельности православного журналиста // Средства массовой информации в современном мире. Петербургские чтения. – Санкт-Петербург, 2004. – С. 68-70.
2. Кіт Н. Національне періодичне видання для дошкільників: жанрово-видова палітра та її змістове наповнення // Збірник праць НДЦ періодики / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 2002. – Випуск 10. – С. 277-287.
3. Мечковская Н. Б. Язык и религия. – М., 1998. – 352 с.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5 т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С. 176-185.
5. Розглядаються християнські концепції сучасної української дитячої періодики, а саме смислове та естетичне наповнення.

Поступила до редакції 28.08.2006 р.